

graponetja la nissaga d'Adam», AMAlcover (BDLC VI, 207); *graponer*; *graponeria*.

De *grampa* (supra): *grampó* [1473], i berg. *galampó* (forma alterada per influència de *galaverna*, *galàpet*, *galipau*); *gramponar* o *engramponar*; (en) *grampona-* *dom*; *desengramponar*.

CPT.: *Grpameus*.

1 Hi ha una variant *grapes*, del Priorat i CpTarr., segons *AlcM* i *Amades* (BDC XIX, 151). Encara que potser tot prové en últim terme del vocabulari de Poboleda per Pinyas (*Bull. Cl. Pir.* T. 55a. II, 156), que el defineix «àrpiès, eina del pagès» i «malaltia de les potes del bestiar de peu rodó», no crec que pugui ser errada de còpia en lloc d'una mala grafia *grapes* = *grampes*, sinó verament amb *au* per contaminació de *paupes* i de *baubes* = *balbes*. — 2 És veritat que Wartburg suposa que, a part del germ. occid. KRÄPP-, al qual havia de correspondre KREPP- en gòtic, va haver-hi una variant KRÄPP- amb apofonia antiga. Així ho suggereixen els autors del *Schweizerisches Idiotikon* (III, 844b). Però no crec que es pugui donar aquesta conclusió com a segura. L'existència de la forma amb vocal llarga, sí que està assegurada plenament per les rimes (Grimm, *Dt. Wb.* v, 2062b, on es qualifica *kráp* de «die echte form»), i les formes dialectals del tipus *kröp*. Però les formes modernes amb vocal breu, ¿no poden haver partit d'un abreujament de la *a* davant *pf*, *pp*?, i en les antigues sempre és possible l'oblit d'un accent. Tinguem en compte que els germanistes estan impressionats per l'existència del suposat gòtic KRAPP, que no té més que el fals suport del manlleu cast. *grapa*. — 3 Els pescadors de la Costa de Llevant usen *gràmpola* per a la 'grapa o abraçadora que manté acostada l'agulla del timó al gaó de popa de la nau' (StPol, 1929; BDC XII, 40). — 4 Recordo haver sentit d'un o altre, i fins de tots dos, la pron. *grép*; no en tinc nota i no ho asseguro. — 5 Tant de *grep* com de *grap-* sembla haver-hi testimonis medievals, en sentits semblants als del cat. i oc. *grep* 'esguerrat', 'balb' i anàlegs. L'adj. *grep* figura en dos glossaris de l'occità antic, el *Donat Proensal* del S. XIII i el *Floretus* del XIV, explicat en aquest per un «gripus» i en aquell pel ll. «parvus» (PSW), que Levy voldria canviar en «canis parvus» bastant arbitràriament (a base d'uns vagues indicis que creu veure en el Du C. i en Bonvesin). És més natural recordar-se que *parvus* ha donat el port. i gall. *parvo* 'babau', 'ximple', 'beneit', 'idiota' (cf. ll. *balbus* id.), i que ja en llatí clàssic s'acosta molt a aquest grup d'idees, en la freqüent acc. «faible, peu important»: no solament Plini parla del *parvum ingenium*, «gènie, étroit», sinó que Horaci ho accentua encara usant a cada pas *parvi animi*, *parva merces*, i fent-lo sinònim de «humble, de basse condition». Quant al *gripus* de què se serveix el *Floretus*, no consta en quin sentit (<CRISPUS??, it. *gripo* mena de nau??), però jo diria que estem sempre dins el mateix compartidor semàntic, potser 'paralitzat', i que el glossador ho relacionà amb el fr. *gripper* 'engrapar', i la

seva família germànica, angl. *to grip* 'aferrar', *gripe* 'dolors de còlic'. D'altra banda un adjectiu *grappus* figura en alguns glossaris llatins força antics, el de Philoxenus i els *Excerpta Stephani*, traduït *σχελλός*: Rönisch (RFgn. III, 334) ho interpreta com 'tort', 'deforme' («verdrehet, verwachsen»); i aqueix mot grec està traduït en altres glosses per *scaurus*, o sigui 'que té peu de pinya' («pied bot»). — 6 Res a veure, el nom de vegetació submarina *grapissar*, per al qual veg. *graspellar* (CRESP) el qual JPla (*Guia de la Costa Brava*, p. 257) castellanitza sardònicament en *grapisanes*.

Grपाल, *grपाल*, V. *gripau* *Grपालdina* (-adina, corrupció del dicc. Salvat), alteració de *garabaldina* (<*garibaldina*, *gavardina*) per influència de GRAPA i de *grapal* etc. (variants de GRIPAU).

Grपालet, V. *gripau* *Grपालots*, *grपालlada*, *grपालlò*, *grपालlun*, *grपालmeus*, *grपाल*, *grपाल*, *grपालtada*, V. *grapa* *Grपाल*, *grपाल*, V. *gripau* *Grपालeig*, *grपालjar*, *grपालeta*, V. *grapa*

GRAPIALTESA [Belv.; DAG.], nom d'un unguent, per alteració fonètica de *agripa-altea* > *agripialtesa*: com explica Belv. n'hi havia dues varietats: *grapialtesa blanca*, dita en llatí farmacèutic *Unguentum Agrippae*, i *grapialtesa negra*, en llatí farmacèutic *Unguentum altea*, que evidentment hom relacionava, l'un, amb aquell personatge pseudo-mèdic, i aquest, amb aquest nom de planta. Als diners [Belv.] els deien en parlar murriesc *grapialtesa* o *ungüento de México*.

Grपालinya, V. *grapa* *Grपालinyador*, *grपालinyar*, *grपालinyat*, *grपालinyers*, V. *garपालinyar* *Grपालinyot*, *grपालiola*, *grपालiots*, *grपालis*, *grपालissa*, V. *grapa* *Grपालissar*, V. *graspellar* (CRESP) *Grपालissejar*, *grपालisser*, *grपालisso(l)s*, V. *grapa* *Grपालó*, V. *carpó* *Grपालonable*, *grपालonant*, *grपालonar*, *grपालonejar*, *grपालoner*, *grपालoneria*, V. *grapa*

GRAS, del ll. CRASSUS id., que ja en llatí vulgar es canvià en GRASSUS, ajudant-hi la influència de GROSSUS 'gruixut'. □ 1.ª doc.: orígens (Llull etc.).

«Blanquerna dix --- En servitut era com era abat, mas ara són en maÿor, cor ab major afany e ab major perill guarda lo pastor les *gr<s>ses* ovelles que les magres; pus volets que sia bisbe --- consell vos deman que m'ajudets a ésser pastor e a guardar mes ovelles» (NCl. II, 74.22); «un carnicer venc guardar lo bou si era *gras*», *Merav.* (Ag. I, 196); «altra color ha en la cara l'infant que no ha lo vell --- e altra l'om de penitència, e altra l'om *gras* e ple», *Eiximenis* (*Angels*, fº 4v); «d'ella sperava / que fill n'auria: / no romania / per ser molt *grassa*, / ni magra massa; / ni malaltia / no la retia / parir inhabil; / mas era lãbil / ---», JRoig (*Spill*, 4489).

Fins avui usual i popular en tot el territori lingüístic, des dels extrems fins al cat. central i literari: «per